

KAMP VUGHT VOORMALIG SS-TERREIN MAAKT INDRIJK TIJDENS ZELDZAME RONDLEIDING

'Hoe vernederend moet het hier zijn geweest'

Het is een uniek stukje oorlogserfgoed: het voormalige SS-terrein op de Van Brederodekazerne in Vught. Alleen tijdens de zomervakantie vinden er enkele rondleidingen plaats. En die zijn dan razendsnel volgeboekt. „Vrije toegang zou geweldig zijn, maar dat kan nu niet.”

Miranda van Houtum
Vught

Staand op het balkon van de voormalige 'Kommandantur' wordt het stil. De deelnemers aan de rondleiding over het voormalige SS-terrein op de Van Brederodekazerne in Vught kijken uit over de appèlplaats van Konzentrationslager Herzogenbusch, oftewel Kamp Vught.

Gids Robert Herbschleb heeft zojuist verteld over de oprichting van het kamp in 1942. Hoe de Duitse bezetter voor 15 miljoen gulden een kamp bouwde, naar model van Kamp Dachau. Van gestolen geld van de Joden, om er vervolgens, tussen januari 1943 en september 1944, zo'n 32.000 mensen voor korte of langere tijd achter prikkeldraad op te sluiten.

Een nummer

En over de 'Schreibstube'. De plek waar de politieke gevangenen en Joden al hun bezittingen af moesten geven. En niet alleen hun spullen, maar ook hun naam en hun haar. Ze werden een nummer. Herbschleb: „De vrouwen mochten hun hoofdhaar houden, maar hun lichaamshaar

niet. Hoe vernederend moet dat zijn geweest? De gevangenen kregen een gestreepte broek en jasje, of overall. De mannen een muts en de vrouwen een hoofddoek. En klompen, maar geen ondergoed.”

Het uitzicht over de appèlplaats geeft een beklemmend gevoel. „Hier werden de gevangenen iedere ochtend en avond geteld. Ze moesten zes dagen in de week werken. Van 's ochtends zes tot 's avonds zes. Op zondag werkten ze tot 12.00 uur, maar dan vond vaak het zogenoemde strafappèl plaats. Omdat er niet hard genoeg was gewerkt, of omdat iemand had geprobeerd te ontsnappen. Dan moesten de gevangenen zes uur lang op appèl staan. In de brandende zon, regen of sneeuw. De zontjes van kampcommandant Adam Grünwald mochten te vermaak de gevangenen soms opdrachten geven. Er werd een soort macht uitgestraald over 'het gepeupel'.”

Herbschleb vertelt over de stokslagen en over hoe mensen tegen elkaar werden opgezet. 'Schokkend en bizar', klinkt het vanuit de groep. 'Een inktzwarte bladzijde uit de geschiedenis.' Paula Kusters uit Vught is één van de deelnemers aan de bijzondere rondleiding. „Mijn vader heeft de ge-

bouwen hier gemetseld”, vertelt ze. „Maar heeft er nooit met ons over gesproken. Hij had een grote hekel aan de Duitsers. In die tijd werkten meerdere mensen bij de aannemer die hier bouwde. Hij was 22, 23 jaar oud. Wat moest hij anders? Als hij niet werkte, had hij geen geld. Wat hij heeft gezien en meegemaakt, heeft hij verdrongen.”

De rondleiding gaat verder langs de paardenstallen waar het relatief fijn werken was. Herbschleb: „Je zat wel onder de stront en liep kans te worden gebeten door de paarden. Maar je zat droog, het was er warm én je leed die dag geen honger, want je kon een appel of een wortel van de paarden jatten.”

Idyllisch vakantiedorpje

De rietgedekte villa van de kampcommandant, kantine, feestzaal en slaapvertrekken van de SS'ers, waar families soms een weekje gezellig kwamen logeren, vormen een bijna idyllisch Duits vakantiedorpje. „Met op amper 200 meter afstand de barakken waar de misère in volle gang is”, aldus Herbschleb, zelf Joods.

Ook het verhaal over hoe 1300 kinderen op het kamp (veelal samen met hun moeder) werden gedeporteerd, grijpt je bij de strot. „Ze zouden naar een speciaal kinderkamp gaan met voorzieningen als een school en speeltuin, maar werden in een vee-wagon, met een ton water en een ton voor de ontlasting via Kamp Westerbork naar het vernietigingskamp Sobibór gebracht.”

Margriet, die liever niet met haar achternaam in de krant wil, is met haar man en twee dochters speciaal

▲ Gids Robert Herbschleb vertelt over hoe de gevangenen van Kamp Vught zes uur lang op appèl moesten staan. FOTO MARC BOLSILUS

vanuit Assen naar Vught gekomen om de rondleiding bij te kunnen wonen. „Mijn grootvader heeft hier in Kamp Vught gezeten”, vertelt ze, duidelijk onder de indruk. „We zijn geïnteresseerd in de historie, maar ook om mogelijk weer een puzzelstukje te vinden over het verleden van mijn grootvader.”

Hij wilde er nooit over praten en heeft al zijn spullen verbrand. „Ik heb wat flarden van mijn moeder gehoord, maar die is inmiddels ook overleden en haar kan ik dus ook niet meer raadplegen. Gelukkig komt er steeds meer informatie vrij op internet en kom je toch kleine stapjes verder. Ik wil de geschiedenis graag doorgeven aan onze kinderen.”

Dochter Roos vindt het jammer dat er in het onderwijs niet meer aandacht is voor de verschrikkingen van Kamp Vught. „We wonen zelf vlak bij Westerbork, maar wat er in het zuiden allemaal is gebeurd, leren we niet op school. Ik vind het belangrijk om te weten omdat zo iets nooit meer mag gebeuren.” Over jongeren die de holocaust bagatelliseren zegt ze: „Niet te geloven én respectloos.”

Foute grond

Herbschleb ziet tijdens de rondleidingen vaker ouderen dan jongeren. „Dus ik vind dit wel heel mooi”, reageert hij verwijzend naar het gezin uit Assen. „De rondleiding raakt ook mij nog steeds. Ik sta hier op 'foute grond'. Als het me niet meer raakt, kan ik er beter mee stoppen.”

► Lees verder op Den Bosch, Vught e.o. 2: 'Ik hoop vooral dat Defensie op het terrein van Kamp Vught blijft'

Wat moest hij anders? Als hij niet werkte, had hij geen geld

– Paula Kusters